

iz planinske
literature**Rafko Dolhar: Od Trente do Zajzere**

Kar takoj velja povedati, da je **Rafko Dolhar**, tržaški zdravnik in uveljavljen planinski pisatelj, v knjigi *Od Trente do Zajzere*, ki je z lansko letnico izšla v Goriški Mohorjevi družbi v Gorici, napisal visoko pesem slovenskim goram in ljudem, prav posebej pa postavil še enega od literarnih spomenikov »nekronanemu kralju Julijcev« (tako so ga imenovali njegovi sodobniki), velikemu estetu **dr. Juliusu Kugyju**, ki je s svojim delom in pisanjem ponese slavo naših gora širom po svetu. Ta znameniti alpinist in raziskovalec Julijskih Alp je umrl leta 1944, Dolharjeva knjiga pa je prišla na knjižne police ob 50-letnici spominjanja na Kugyjev dokončen odhod v večnost.

Od Trente do Zajzere je literarno potovanje po najlepšem, kar premorejo Julijci. Na njegovem začetku in koncu sta dve dolini, kakršni le stežka najdejo najvztrajnejši popotniki. Trenta s svojo smaragdno Sočo in visokimi gorami od Jalovca do Razorja in Triglava, Zajzera s svojimi divjimi tatrepi in mogočnima pojavama Poliškega špika (Montaža) na eni ter Viša na drugi strani. Ti dve dolini in vse gorovje vmes sta zaznamovali Kugyjevo življenje. Vse njegove knjige, in teh ni malo, ki so posvečene goram, so pravzaprav poetične pripovedi o Trenti in Zajzeri ter njunih ljudeh. Ti, predvsem sloviti gorski vodniki **Komaci**, **Ojcingerji** in **Pesamosce**, so glavni junaki Kugyjevih del, v katerih ves čas poudarja njihovo nepogrešljivost pri odkrivanju novih pristopov na gorske vrhove, čeprav je šla največja slava, kot je bilo tiste čase na prelomu stoletij običajno, »gospodu«, tistemu, ki je rodil idejo, vendar so ga na vrh gore pripeljali. To dejstvo poudarja tudi Dolhar, zato njegovo knjigo lahko beremo tudi kot dobrohotno korekcijo obče veljavnega spomina na Kugyja. Res je bil velik, največji pionirski raziskovalec Julijskih Alp, vendar bi ničesar ne opravil, če ga ne bi spremljali njegovi zvesti gorski vodniki.

Dolhar je svojo pripoved naslonil na odlomke iz Kugyjevih del, jih povezal v celoto in nam jih s svojimi komentarji in podoživljanjem še bolj približal. Izbor učinkuje kot celota in nam poleg Kugyjevega življenja oživlja tudi razmere, ki spadajo v našo skupno preteklost in v zgodovinski spomin. To so ugotovili tudi v komisiji, ki podeljuje zamejsko literarno nagrado »Vstajenje« in jo za leto 1994 dodelili Rafku Dolharju za njegovo življenjsko delo, predvsem pa seveda za knjigo *Od Trente do Zajzere*. V obrazložitev so zapisali, da so Dolharjeva dela ukoreninjena v naš prostor in čas. Prikazujejo zahodno mejo slovenskega narodnostnega prostora in tamkajšnjega človeka, odslikavajo lepoto Julijcev in Krasa, obenem pa izkazujejo pisateljev močan narodnostni in humanistični čut.

Ljubek dodatek knjigi so barvne fotografije, ki jih je na svojih planinskih potovanjih po Julijcih posnel avtor sam.

Mitja Košir

Antologija Everesta (drugič)

V Planinskem vestniku 4/1995 najdem na strani 186 nepodpisano vestičko z naslovom *Antologija Everesta*, ki da je nemški prevod (česa?) in da je izšla pri založbi J. Berg (kje?). Ker se navedki (**Peter Gillman**, »Everest — 70 let človeških drznih dejanj«) in opis knjige z imeni (nekaterih) sotrudnikov ujemajo z angleško knjigo istega avtorja (Peter Gillman) in istega naslova (*EVEREST — The best writing and pictures from seventy years of human endeavour*) in istih sotrudnikov (seveda pa druge založbe: »First published in Great Britain and the United States od America in 1993 by Little, Brown and Company«), sodim, da je imel avtor vestičke v rokah (nemški) prevod te (angleške) knjige, ki jo bom zato, zlasti pa, ker sem nekaj malega spremljal njen nastanek, imel za izvirnik. (G. **Franjo Zupančič** je angleško knjigo prodajal v svojem knjigotršnem prostoru na PZS v Lj., Dvorčakova 9.) Ne mislim ne, da bi moral pri poročanju imeti izvirnik prednost pred

prevodom, saj je ta lahko enako dober, in najbrž tudi je (po moji sodbi je to ena najčudovitejših knjig, kar jih je kdaj izšlo o gorah, in sicer vse, od slovesne opreme in formata in tiska do slik in besedil in ureditve), čudi me le, da avtor vestičke v knjigi ni opazil — ali pa tega v nemškem prevodu resnično ni? — na straneh 104 do 107 (ker take knjige ponavadi delajo »na zrcalo«, sodim, da bi moralo biti to, kar mislim omeniti, v nemškem prevodu na istih straneh kot v angleškem izvirniku) prispevka **Nejca Zaplotnika** o slovenskem uspehu na Zahodnem grebenu, opremljenega s tremi slikami; podpisani sem imel čast, Nejčevo besedilo prevesti v angleščino: No sacrifice could be big enough, in pod tem naslovom ga najdemo v angleški knjigi na navedenih straneh. (Besedilo je vzeto iz Škarjeve knjige o Everestu, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1981, kjer pa nima posebnega naslova in je le del zlepljenega leposlovno-umetniško-potopisnega poročila več avtorjev.) Je res nemški prevod to izpustil? Ali pa je izpustil avtor vestičke?

Morda smo Slovenci v očeh »velikega sveta« še zmeraj mikroskopsko majhen narod («vseh skupaj za predmestje Milana«, so rekli Italijani, ko so se mrgodili nad našim odrzavljenjem pred nekaj leti), toda Peter Gillman, ko je pripravil antologijo, nas ni prezrl, in lepo bi bilo, da nas tudi Planinski vestnik ne bi: na Everestu je naš delež v primeri s številčno in gospodarsko močnimi narodi **ogromen**, in nič manjši ni v absolutnem, neprimerjalnem pomenu. Naj vendar že nima več prav stari **Koseski**: »Kdor zaničuje se sam...« itd. Če pa nas je izrezal nemški prevod, bo bolj umestno, pri založbi J. Berg ugovarjati kot (samo) hvaliti njihov izdelek.

Stanko Klinar

Stanko Klinar mi lahko verjame: če bi bila o slovenskem deležu v nemškem besedilu napisana ena sama besedica, bi jo z največjim veseljem prevedeno natisnili na straneh Planinskega vestnika. Žal v nemški predstavitvi Gillmanove knjige o Everestu slovenski delež